

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

YTTRANDE ÖVER BETÄNKANDET SOU 2016:48 REGIONAL INDELNING – TRE NYA LÄN

SAMMANFATTNING

Ja till större regioner

Landstinget Västmanland delar synen att en ny regionindelning behövs, med färre och mer jämnstora regioner än idag. Det finns dock olika syn på hur stora de nya regionerna ska vara och vilka landsting/regioner som ska slås samman.

Under mer än 20 år har staten, näringslivet och civilsamhället successivt omorganiserat sig i regioner större än dagens små län. Det har lett till en oacceptabel asymmetri, som gör att de tre stora länen har andra förutsättningar än de 18 mindre länen. Reformeringen av samhällsorganisationen på regional nivå behöver fullföljas.

Frågan har diskuterats under lång tid. Genom utredningar, dialoger och remissvar, till exempel på Ansvarskommitténs betänkande, har en majoritet av berörda intressenter ställt sig bakom behovet av en reform. Landstinget delar regeringens utgångspunkter i direktiven och fokuserar därför detta remissvar på hur reformen på bästa sätt genomförs.

Landstinget Västmanland delar kommitténs analys att större och mer jämstarka regioner, med kapacitet att bedriva regional utveckling och att fullgöra uppdragen inom hälso- och sjukvården för sina medborgare är rätt väg att gå.

Regeringen bör vara tydlig och i kommande proposition lägga fast antal län som Sverige på regional samhällsnivå från år 2023 ska vara indelat i och att relevanta statliga myndigheter ska följa denna indelning.

För att regionförstoringen ska ske jämlikt och med bästa möjliga förutsättningar anser Landstinget Västmanland att reformen bör ske samtidigt i hela landet.

God granne

Oavsett storlek och geografisk indelning är det väsentligt att bygga upp goda grannrelationer inom alla samhällsområden.

Eftersom Stockholm är en viktig tillväxtfaktor kommer en ny länsindelning att kräva speciella åtgärder för att koppla samman omgivande län med Stockholms län inom till exempel infrastruktur, kollektivtrafik, kultur och arbetsmarknad.

Postadress

Landstinget Västmanland
Landstingshuset
721 89 Västerås

Besöksadress

Landstingshuset ing 4,
Västmanlands sjukhus Västerås

Telefon, vxl

021-17 30 00

Telefax

021-17 45 09

Org Nr

232100-0172

VAT nr

SE232100017201

E-post

landstinget@ltv.se

Webbadress

www.ltv.se

Hälso- och sjukvården behöver en större organisation

Hälso- och sjukvårdens framtida utmaningar kommer att kunna hanteras på ett bättre sätt i större demokratiskt styrda landsting än i dagens samverkansnämnder. De förhandlingslösningar som nämnden kan åstadkomma är inte tillräckligt kraftfulla för att åstadkomma den önskvärda utvecklingen.

Den framtida regionens storlek är viktig för förutsättningarna att ta ett samlat ansvar för hela vårdkedjan inklusive den högspecialiserade vården. Ökad kunskap, demografisk förändring och ökade krav från medborgarna innebär att vården framöver också kommer att behöva genomföra stora investeringar. Små landsting har ett litet befolkningsunderlag och därmed en för liten ekonomi för att klara dessa framtida stora investeringsbehov. I dessa och andra välfärdsfrågor är samspelet med kommunerna en viktig framgångsfaktor.

Stärkt kapacitet för forskning och utveckling

Regionförstoring medför att många starka företag, lärosäten och en hälso- och sjukvård med sammantaget en betydande forsknings- och utvecklingskapacitet samlas. Genom ett strategiskt och systematiskt utvecklingsarbete kommer en kraftsamling av resurser att främja en hållbar tillväxt än bättre än i dagens mindre län och landsting.

Landstinget Västmanland anser att detta ger ökade möjligheter att stärka näringslivets utveckling i hela det nya länet.

Demokratin kan utvecklas

En av de viktigaste utgångspunkterna för en fortsatt reformering är, som kommittén tydligt redovisar, att gå från indirekt valda till direkt valda beslutsorgan. Dagens gränsöverskridande beslutsformer inom till exempel sjukvårdsregionerna och infrastrukturplaneringen kommer att i allt väsentligt ersättas av beslut i ett direktvalt fullmäktige. Detta är ett viktigt steg för att stärka demokratin.

Vi är väl medvetna om de utmaningar som en större geografi innebär. De förtroendevalda måste vara tillräckligt många, representativa och geografiskt spridda för att skapa en bred kontaktyta gentemot kommuner, näringsliv, civilsamhälle och enskilda medborgare. Vi ser behov av en ökad politisk organisation med nämnder och beredningar som inom sina mandat får ansvar för geografiska delar av ett nytt län för att motverka de demokratiska utmaningar ett större län medför.

Landstinget Västmanland menar att större regioner innebär att det nya landstinget i Svealand får en kraftfullare röst nationellt och internationellt. Nya län medför också en ökad samlad kapacitet när det gäller att till exempel skapa effektiv sjukvård och kollektivtrafik och att uppnå önskade resultat.

Landstinget ska ha det regionala utvecklingsansvaret

Ett viktigt skäl för landstinget att bejaka bildandet av nya län är att den politiska nivån i form av de nya landstingen även fortsättningsvis får statens förtroende att leda det regionala utvecklingsarbetet och ta det territoriella ansvaret. Landstinget tillstyrker Indelningskommitténs förslag om att det är landstingen som ska ha det regionala ut-

vecklingsansvaret. Enligt kommittén ska landstingen framöver åläggas detta ansvar. Landstinget Västmanland menar att detta är ett klokt förslag som tydliggör att detta uppdrag kommer från staten.

Kommunernas insatser och betydelse i det regionala utvecklingsarbetet kan inte nog understrykas. Samspelet med ett stort antal kommuner i större län kräver nya arbetsformer och en ny organisering.

Större och bredare uppdrag

Region Skåne och Västra Götalandsregionen har visat att den regionala politiska nivån är både beredd och kapabel att axla ansvar som traditionellt funnits i staten.

Landstinget Västmanland är villiga att föra en dialog med regeringen om att få möjlighet att på regional politisk nivå ta ansvar för frågor inom fler politikområden. Landstinget menar att infrastruktur i vägar, järnvägar och bredband, liksom delar av arbetsmarknadspolitiken, utbildningspolitiken, forskningsfinansiering och ett vidgat ansvar för den nationella delen av kulturpolitiken är exempel på områden som kan diskuteras.

Flerkärnig förvaltningsstruktur

I ett större län kommer såväl landstingets förvaltningsorganisation som länsstyrelsen och berörda sektorsmyndigheter med regional organisering att behöva välja lokaliseringssorter. Landstinget menar att samtliga dessa processer bör ske i ett sammanhang. Även om olika organ fattar formella beslut bör i första hand regeringen och kommande indelningsdelegerade föra nära överläggningar för att bästa resultat ska uppnås.

Finansieringsprincipen gäller

Finansieringsprincipen ska gälla också en reform som denna. De merkostnader som uppkommer enligt förslaget ska enligt landstingets uppfattning finansieras av staten. Det är inte rimligt att de förändringar som genomförs genom riksdags- och regeringsbeslut ska belasta befolkningen i de nya länen. Vi förutser att staten för dialog med de kommande landstingen om att tillföra ytterligare resurser för att underlätta processen.

Klargör roller på regional nivå

Kommittén måste i sitt fortsatta arbete söka lösningar för att dels ge de nya landstingen ett tydligt mandat att leda utvecklingen inom sitt territorium och dels säkerställa att myndigheterna, inklusive länsstyrelsen, ges en ny roll på den regionala spelplanen. Vår uppfattning är att nya roller, samspel och samverkan måste utformas med utgångspunkt i den nya situationen. Från landstinget välkomnar vi en fortsatt öppen och framåtsyftande dialog med kommittén i denna centrala fråga under det kommande arbetet.

Nytt begrepp i stället för landsting?

Begreppet region är etablerat för de landsting som övertagit det regionala utvecklingsansvaret, inte minst i Region Skåne och Västra Götalandsregionen. Numera är det endast vid allmänna val som begreppet landsting används för den regionala politiska nivån.

Datum

2016-09-21

Vår beteckning

LTV 161047

INLEDNING

Landstinget Västmanland har av regeringen beretts möjlighet att lämna synpunkter på rubricerat betänkande.

Remissarbetet har bedrivits gemensamt av de sex regionerna/landstingen som föreslås ingå i det kommande landstinget i Svealands län. I vart och ett av de nuvarande länen har dialog också förts med kommuner och andra intressenter.

Landstinget Västmanland delar regeringens utgångspunkter i direktiven och fokuserar därför detta remissvar på de frågeställningar som gäller hur reformen på bästa sätt genomförs.

Inledningsvis vill landstinget uttrycka sin uppskattning över det öppna arbetssätt som Indelningskommittén valt; genom en bred dialog har berörda löpande kunnat tillföra fakta och argument som bidragit till en bra diskussion och ett välformulerat delbetänkande. Landstinget ser fram emot att fortsatt också få möjlighet att bidra till kommitténs arbete inför slutbetänkandet.

ÖVERGRIPANDE STÄLLNINGSTAGANDEN

Fullfölj reformeringen av den regionala samhällsorganisationen

Under mer än 20 år har staten, näringslivet och civilsamhället successivt omorganiserat sig i regioner som i de allra flesta fall är betydligt större än dagens små län.

Landstinget Västmanland konstaterar, liksom Indelningskommittén, att reformeringen av samhällsorganisationen på regional nivå behöver fullföljas. De reformer som genomförts under de senaste 20 åren har lett till en oacceptabel asymmetri, som gör att de tre stora länen har andra förutsättningar än de 18 mindre länen. Även utvecklingen inom staten har lett till att dagens län inte längre utgör en ändamålsenlig geografi för samhällsindelningen på regional nivå.

Frågan har diskuterats under lång tid; det är inte en ny fråga. Genom utredningar, dialoger och remissvar, till exempel på Ansvarskommitténs betänkande, har en majoritet av berörda intressenter ställt sig bakom en reform i den riktning som Indelningskommittén nu utarbetar.

Ja till större regioner

Landstinget Västmanland delar synen att en ny regionindelning behövs, med färre och mer jämnstora regioner än idag. Det finns dock olika åsikter mellan partierna i landstinget om hur stora de nya regionerna ska vara och vilka landsting/regioner som ska slås samman.

För att regionförstoringen ska ske jämlikt och med bästa möjliga förutsättningar anser Landstinget Västmanland att det hade varit önskvärt om reformen kunde genomföras samtidigt i hela landet.

SYNPUNKTER PÅ SKRIVNINGAR I DELBETÄNKANDET

Hållbar tillväxt och välfärd

Landstinget instämmer i Indelningskommitténs bedömningar när det gäller den framtida strukturen på den regionala politiska nivån. För att hela landet ska bidra till en hållbar tillväxt är ett sammanhållet ansvar för den territoriella utvecklingen en fråga som bör ligga på den politiska nivån, det vill säga hos landstinget.

Landstinget har ett territoriellt uppdrag kopplat till den befolkning som finns i området och kan därmed i allmänna val ställas till ansvar för den utveckling som sker i det berörda territoriet.

Det är också i landstinget som en mycket stor del av välfärdsproduktionen, i form av till exempel hälso- och sjukvård, tillgänglighet/kollektivtrafik och kultur äger rum. Det innebär att landstinget har uppdrag som innebär både att åstadkomma en hållbar tillväxt, att utveckla välfärden och att utveckla den regionala attraktiviteten.

I delbetänkandets avsnitt 8.3.1 diskuteras att landstingen måste kunna leverera de välfärdstjänster medborgarna förväntar sig. Landstinget menar att detta är ett allt för snävt synsätt. De nya landstingen har också – liksom dagens olika regionala politiska organ – ett uppdrag att utveckla det territorium som omfattas. Detta uppdrag måste också synliggöras och ges kapacitet i det nya landstinget.

Hälso- och sjukvård

Det är en stor utmaning för hälso- och sjukvården att se till att den senaste och bästa kunskapen kommer till användning i hela landet. Den nationella samordning som nu utvecklas förutsätter att kunskapsorganisationen i varje landsting har kapacitet och kompetens att medverka i implementering, uppföljning och förbättringsarbeten, vilket underlättas av större regioner.

Landstinget Västmanland instämmer därför i Indelningskommitténs slutsatser när det gäller hälso- och sjukvårdens behov av befolkningsmässigt större regioner. Hälso- och sjukvårdens framtida utmaningar kommer att kunna hanteras på ett bättre sätt i större demokratiskt styrda landsting än i de samverkansnämnder som i dag är plattform för storregionalt utvecklingsarbete. De förhandlingslösningar som nämnden kan åstadkomma är inte tillräckligt kraftfulla för att åstadkomma den önskvärda utvecklingen.

Dagens modell med samverkansnämnder, i vårt fall med sex andra landsting, innebär att det är en bitvis lång process, som hela tiden måste ske i två steg eftersom vart och ett av landstingen måste fatta beslut även för egen del. I en större region skulle denna process äga rum i en organisation och därmed kunna ske enklare, samtidigt som transparensen ökar och det politiska ansvaret blir tydligt även om samverkan med andra regioner även fortsättningsvis kommer att krävas.

Ökad kunskap, demografisk förändring och ökade krav från medborgarna innebär att vården framöver också kommer att behöva genomföra stora investeringar. Inte minst digitaliseringen av vården är en stor utmaning de kommande åren. Små landsting har

ett litet befolkningsunderlag och därmed en för liten ekonomi för att klara dessa framtida stora investeringsbehov. Med dagens struktur skulle investeringarna behöva samordnas över landstingsgränser för att bli maximalt effektiva, vilket som beskrivits ovan riskerar en långsammare och mindre transparent process.

Den framtida regionens storlek är viktig för förutsättningarna att ta ett samlat ansvar för hela vårdkedjan inklusive den högspecialiserade vården. Ett fortsatt behov av koncentration av högspecialiserad vård för tillgång till resurser, kompetens och teknik kan inte underskattas och ställer krav på en ny regionstruktur. Ett samlat ansvar för hela vårdkedjan gäller också för behovet av en omstrukturering i motsatt riktning, med en utbyggd närsjukvård med brett specialiststöd och ett stärkande av primärvården, hemsjukvård och äldreomsorgen.

Landstinget Västmanland ser fram mot en djupare analys av dessa och andra frågor kopplade till hälso- och sjukvården i kommitténs fortsatta arbete.

Stärkt kapacitet för forskning och utveckling

Regionförstoring medför att många starka företag, lärosäten och en hälso- och sjukvård med sammantaget en betydande forsknings- och utvecklingskapacitet samlas.

Stora multinationella företag med stor forsknings- och utvecklingskapacitet, små och medelstora innovationsföretag, liksom upparbetade innovationssystem och kluster utgör en god plattform. Såväl anrika som nyare lärosäten tillför innovationskraft, liksom de FoU-satsningar som sker inom dagens landsting och regioner.

Genom en större samlad kapacitet kan ett större landsting leda ett mer strategiskt och systematiskt utvecklingsarbete som främjar en hållbar tillväxt än bättre än i dagens mindre län och landsting. Vi anser att detta ger ökade möjligheter att stärka näringslivets utveckling i hela det nya länet.

Demokrati

En av de viktigaste utgångspunkterna för en fortsatt reformering är, som kommittén tydligt redovisar, att gå från indirekt valda till direkt valda beslutsorgan. Landstinget vill framhålla att transparens, insyn och ansvarsutkrävande i såväl beredningsprocesser som formella beslut ökar i ett landstingsfullmäktige i stället för i indirekt valda organ. Dagens gränsöverskridande beslutsformer inom till exempel sjukvårdsregionerna och infrastrukturplaneringen kommer att i allt väsentligt ersättas av beslut i ett direktvalt fullmäktige. Detta är ett viktigt steg för att stärka demokratin.

Landstinget menar att större regioner innebär en kraftfullare röst nationellt och internationellt. Ett större län får också en ökad samlad kapacitet när det gäller att till exempel skapa effektiv sjukvård och kollektivtrafik och att uppnå önskade resultat.

När vi tar del av de utvärderingar som gjorts av Västra Götalandsregionen och Region Skåne ser vi att utvecklingen över tid blir mer positiv. Medborgarna ger betydligt bättre omdömen om den regionala demokratin i dag än när regionförsöken startade. Fler är intresserade av regionala frågor, fler anser att de har möjlighet att påverka besluten och fler har förtroende för hur regionens politiker sköter sitt uppdrag.

Landstingens demokratiutmaningar finns redan i dag, vilket kommittén konstaterar. Men den största verksamhetsfrågan – hälso- och sjukvården – bedöms ofta som en av de tre viktigaste i opinionsundersökningar. Genom aktivt arbete med att föra dialog med medborgarna om sjukvårdens utveckling har många landsting fått en högre profil, vilket stärker demokratin. Vi menar också att ett större landsting med ett vidgat uppdrag kan leda till ett ökat intresse och engagemang hos medborgarna för samhällsfrågor som avgörs på regional politisk nivå.

Landstinget är väl medvetna om de utmaningar som en större geografi och ett färre antal fullmäktigeledamöter i förhållande till befolkningens storlek innebär. De förtroendevalda måste vara tillräckligt många, representativa och geografiskt spridda för att skapa en bred kontaktyta gentemot kommuner, näringsliv, civilsamhälle och enskilda medborgare. Vi ser behov av en ökad politisk organisation med nämnder och beredningar som inom sina mandat får ansvar för geografiska delar av ett nytt län för att motverka de demokratiska utmaningar ett större län medför.

De nya regionerna behöver dessutom skapa goda förutsättningar för att de förtroendevalda ska kunna företräda medborgarna. Nya arbetsformer, som användande av ny teknik, digitala möten, sociala medier med mera behöver prövas på ett öppet och innovativt sätt för att den regionala nivån ska komma närmare medborgare och intressenter, samtidigt som organisationen är effektiv.

Kommunerna som medspelare

Kommunernas insatser och betydelse såväl inom det regionala utvecklingsarbetet som inom välfärdsområdet kan inte nog understrykas. Det finns ett ökande behov av samverkan och samarbete mellan landsting och kommun, för att ge vård till den snabbt växande andel av befolkningen som behöver mycket och regelbunden kontakt med någon vårdgivare. Samspelet med det stora antal kommuner som kommer att inrymmas i det större länet medför en stor utmaning och kräver nya arbetsformer och en ny organisering.

Detta är en viktig och central fråga som måste diskuteras och beslutas av det nya landstinget i samråd med kommunerna. Denna process måste genomföras parallellt med att det nya landstinget tar form, så att samspelet mellan kommuner och landsting synliggörs i den nya organisationen.

Landstinget menar att de förutsättningar som skulle gälla i det föreslagna Svealands län sätter ramarna för hur samspelet mellan landsting och kommuner ska byggas upp. De utvärderingar som gjorts i Västra Götalandsregionen visar att mindre kommuner fått ett större inflytande i den större regionen. I det nya landstinget är samspelet med kommunerna, inte minst de små, en av de viktigaste uppgifterna för att skapa legitimitet och gemensam utvecklingskraft. Likaså måste de skilda förutsättningarna i de olika delarna av det nya länet beaktas.

Geografin för Svealands län

Oavsett storlek och geografisk indelning är det väsentligt att bygga upp goda grannrelationer inom alla samhällsområden.

Idag finns starka kopplingar i både norr, öster, väster och söder. Landstinget ser att dessa även framöver behöver vara starka. Med nya län kommer antalet gränser att minska radikalt. De gränser som trots allt kommer att finnas mellan de nya större länen ska betyda så lite som möjligt i vardagen för människor, civilsamhälle och företag.

Indelningskommittén redovisar på flera ställen i betänkandet Svealands läns kopplingar till Stockholm och utvecklingen i huvudstadsregionen. Redan i dag är Stockholm den kanske enskilt viktigaste relationen för många företag, medborgare, civilsamhället och offentliga organ i alla de sex län som är tänkta att ingå i Svealands län.

Eftersom Stockholm är en viktig tillväxtfaktor kommer en ny länsindelning att kräva speciella åtgärder för att koppla samman omgivande län med Stockholms län, så att till exempel de starka samarbeten som under lång tid byggts upp inom infrastruktur, kollektivtrafik, kultur och arbetsmarknad kan utvecklas ytterligare.

Landstinget menar att Stockholm med sin storlek och nationella huvudstadsfunktion bör utgöra ett eget län (eventuellt inklusive Gotland). Även om också alternativ som inkluderat delar av det föreslagna Svealands län i ett större Stockholms län har förts fram, så ökar samstämmigheten mellan administrativt och funktionellt när omgivande län som en part kan föra dialog om olika utvecklingsinsatser med Stockholms län. Vi menar att detta också kommer att stärka utvecklingen i Stockholms län.

Mot denna bakgrund kan vi inte se att det argument som kommittén för fram om att skapa en stark region mellan Stockholm och Västra Götalandsregionen står i fokus. Det är i stället att bygga upp den egna styrkan i en flerkärnig struktur och att med den som bas i symbios med Stockholms län och övriga grannar utveckla Sverige.

Bildandet av större regioner

Ekonomiskt underlag – viktiga komponenter saknas

Landstinget delar kommitténs beskrivning av de senaste årens ekonomiska utveckling, där skillnader mellan landstingens ekonomiska resultat har skapat skillnader i möjligheterna att möta framtida ekonomiska utmaningar. Samtidigt pågår olika processer som gör att situationen om några år kan se annorlunda ut än den som kommittén refererar till.

Enligt vår uppfattning hade det varit till hjälp att redovisa fler pro forma siffror än skattesats, soliditet, etcetera. Till exempel visar det använda nyckeltalet finansnetto mycket lite om landstingens finansiella status. Vi saknar till exempel siffror om kommande sammanlagd omslutning, utgifter för hälso- och sjukvård och andra verksamheter.

Genom att bilda större enheter skapas nya förutsättningar, där framför allt skal fördelar inom befintlig verksamhet kan bidra till finansiering av ny verksamhet.

Landstinget menar dock att de största positiva ekonomiska effekterna åstadkoms genom att större och starkare landsting bättre kan skapa en regional samhällsutveckling som på sikt ger en högre tillväxt av skatteunderlaget. I det avseendet hade landstinget välkomnat en grundligare studie av Västra Götaland och Skåne. En sådan kunde ha gett värdefulla fingervisningar om effekterna av större landsting, såväl intäkts- som kostnadsmässigt, än erfarenheterna från Danmark. I en sådan analys skulle man också ha kunnat se vilka kostnader som eventuellt tillkom eller ökade i samband med bildandet av ett större landsting.

Finansieringsprincipen gäller

Finansieringsprincipen ska gälla också en reform som denna. Samspelet mellan aktörer inom den offentliga sektorn bygger på att den som fattar beslut också står för de ekonomiska konsekvenser beslutet medför.

De merkostnader eller minskade transfereringar som blir följden av förslaget ska enligt landstingets uppfattning finansieras av staten. Det är inte rimligt att de förändringar som genomförs genom riksdags- och regeringsbeslut ska belasta de landsting som eventuellt går före. Vi förutsätter att regeringen återkommer till berörda landsting med förslag om hur man avser att fullfölja finansieringsprincipen.

Vårdval och hemsjukvård

Det finns en stor medvetenhet om behovet av att etablera ett gemensamt system för vårdval inom såväl primärvården som tandvården i hela det nya landstinget. Likvärdighetsprincipen kräver detta. Även gränsdragningen mot hemsjukvården i förhållande till kommunerna behöver bli enhetlig.

Landstinget hade önskat att kommittén fördjupat analysen av på vilket sätt dessa processer bäst kan genomföras. Framförallt utveckla hur övergångslösningar kan säkerställas – i det fall riksdagen beslutar om nya regioner redan 2019.

Kollektivtrafikens organisering

Organisering av kollektivtrafikmyndigheten i det nya landstinget är en av de frågor som behöver hanteras skyndsamt. De olika modeller som i dag gäller i de sex länen gör inte processen helt enkel.

Landstinget menar att den kommande processen hade underlättats om kommittén genomfört och i betänkandet presenterat beräkningar för rimligt tänkbara scenarion för utfallet för kommunerna när det gäller kollektivtrafikkomponenten i kostnadsutjämningsystemet. Vi förväntar oss att man bistår med sådana beräkningar i förekommande fall.

Statens roll är oklar

Som tidigare konstaterats har staten genom flertalet av sina myndigheter redan gått före i bildandet av större regioner. Landstinget instämmer i kommitténs analys att detta gjorts på ett okontrollerat och osystematiskt sätt som lett till att vi idag har en stat som på regional nivå inte är kapabel att på ett effektivt sätt samspeja med den regionala politiska nivån.

Mot bakgrund av att kommittén inte lägger konkreta förslag inom området statliga myndigheter, lägger Indelningskommittén, enligt vår uppfattning, ett allt för stort fokus på statens regionala organisering här i delbetänkandet.

Vi menar att detta öppnar för tolkningar som kan komma att leda till att möjliga alternativa lösningar inte prövas i den kommande processen. Det gäller såväl för den roll som man skissar för länsstyrelserna i de kommande sex länen, som för hur de statliga myndigheter som är relevanta ska organiseras. Om nya landsting bildas 2019 innebär detta en osäkerhet i hur man ska uppta sin nya roll och samspela med staten i den nya geografin.

MEDSKICK TILL REGERINGEN INFÖR PROPOSITIONSARBETET

Slå fast antalet län i propositionen

Mot bakgrund av Indelningskommitténs principiella resonemang om vilka geografier som är aktuella när reformen är fullföljd 2023 menar vi att regeringen i kommande proposition bör lägga fast antal län som Sverige på regional samhällsnivå från år 2023 ska vara indelat i och att relevanta statliga myndigheter ska följa denna indelning.

Bidra till en effektiv kollektivtrafik i det nya länet

En viktig förutsättning för att klara att hålla samman en större region är att infrastruktur och kollektivtrafik fungerar mellan de olika delarna i regionen.

Det finns idag ett flertal kollektivtrafiksystem – länsvisa och storregionala. Att bygga samman dessa till ett gemensamt system, som dessutom kopplas samman med grannarnas, kommer att kräva betydande resurser.

Större utrymme för regionala infrastrukturprioriteringar

Inom ramen för den planering av infrastruktur de kommande åren som nu påbörjas ingår dagens länsanslag.

Landstinget menar att de organ som har ansvaret för planering av den regionala infrastrukturen i de nya länen bör få i uppdrag att ta fram en gemensam infrastrukturplan inför kommande planbeslut.

För att underlätta för planeringsorganen att samordna sitt arbete menar vi att det vore önskvärt att regeringen tillförde ytterligare medel för att säkerställa att investeringar som ökar tillgängligheten kan genomföras skyndsamt.

Säkerställ en relevant myndighetsgeografi

Den frihet som dagens myndigheter har att organisera sin verksamhet på regional nivå är försvårande för dialogen mellan region och stat. Så har till exempel åklagarmyndigheten och domstolsverket olika indelningar, trots en nära koppling.

Landstinget hade önskat att de förändringar som bör ske för relevanta statliga myndigheter hade funnits med i delbetänkandet. De exempel på myndigheter som nämns – Trafikverket, Tillväxtverket och ESF-rådet – är alla tre myndigheter som i inget av fallen har en regional indelning som överensstämmer med geografien i det tilltänkta Svealands län.

Vidare har kommittén i dialog med regionala företrädare lyft fram ytterligare myndigheter som bör ha samma geografi för sin regionala organisation som de nya länen. De myndigheter som presenterats i kommitténs PM den 18 maj är Trafikverket, Tillväxtverket, ESF-rådet, Polisen, Säkerhetspolisen, Försvarsmakten, Inspektionen för vård och omsorg, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Skogsstyrelsen. Det finns även andra myndigheter som bör kunna komma ifråga, där den geografiska samstämmigheten med Svealands län i dag är obefintlig.

Regeringens proposition bör enligt vår uppfattning innehålla förtydliganden och klagöranden som går längre än de skrivningar som kommittén redovisar. Regeringen har mandat att säkerställa en ny geografi också för myndigheterna. Om län och landsting bildas 2019 ska dessa inte behöva leva med övergångslösningar till 2023.

En lösning som skulle kunna övervägas om nya län föreslås redan 2019 är att från regeringens sida ge de mest relevanta myndigheterna i uppdrag att ha en harmoniserad regional organisation klar för de län som föreslås bildas 2019.

Flerkärnig struktur på förvaltningen i både stat och landsting

I det föreslagna Svealands län kommer det att finnas ett antal städer, som i dag är kärnor i sina respektive län. I dessa finns merparten av de större administrativa funktioner som såväl stat som landsting byggt upp.

I det nya länet kommer såväl landstingets förvaltningsorganisation som länsstyrelsen och berörda sektorsmyndigheter med regional organisering att behöva välja lokaliseringssort eller -orter, när dessa ska ha en geografi som överensstämmer med det nya länet.

Landstinget menar att det är av största vikt att samtliga dessa processer sker simultant och i ett sammanhang. Även om olika organ fattar formella beslut så bör i första hand regeringen och kommande indelningsdelegerade föra nära överläggningar för att bästa resultat ska uppnås.

Bredare uppdrag till de nya landstingen

Sedan snart 20 år tillbaka har staten aktivt fört över ansvaret för det regionala utvecklingsarbetet till den regionala politiska nivån. Från 2017 är det endast i Stockholms län som länsstyrelsen har det regionala utvecklingsansvaret. Även här pågår ett arbete som kan resultera i att ansvaret övergår till landstinget 2019.

Landstinget tillstyrker Indelningskommitténs förslag om att det är landstingen som ska ha det regionala utvecklingsansvaret. Enligt kommittén ska landstingen framöver åläggas detta ansvar. Vi menar att detta är ett klokt förslag som tydliggör att detta uppdrag kommer från staten.

Enligt direktiven ingår det inte i Indelningskommitténs uppdrag att föreslå någon förändring av uppgiftsfördelningen inom eller mellan den statliga och den kommunala nivån.

Landstinget ser framför sig att det faktum att Sverige framöver kommer att bestå av färre och mer jämnstarka län kommer att leda till att roller kommer att förändras såväl inom staten – mellan länsstyrelser och sektorsmyndigheter, men också mellan sektorsmyndigheter och regeringskansliet – som mellan landstingen och staten i olika skepnader. De förändringar som ägt rum i förhållande till Region Skåne och Västra Götalandsregionen har visat att den regionala politiska nivån är både beredd och kapabel att axla ansvar som traditionellt funnits i den statliga myndighetssfären.

Vi är villiga att tillsammans med övriga landsting/regioner i ett större län, och tillsammans med övriga landsting, föra en dialog med regeringen om att få möjlighet att på regional politisk nivå få mandat att ansvara för frågor inom såväl befintliga som nya politikområden. Vi ser till exempel framför oss att delar av reinvesterings- och investeringsanslaget för infrastruktur i vägar och järnvägar kommer att föras till det nya landstinget till följd av att allt fler vägar kommer att blir inomregionala i en större region. Även delar av arbetsmarknadspolitiken kopplat till kompetensförsörjningsfrågor, utbildningspolitiken, forskningsfinansiering, bredband och ett vidgat ansvar för den nationella delen av kulturpolitiken är exempel på områden som vi ser fram mot att få diskutera.

MEDSKICK TILL INDELNINGSKOMMITTÉN INFÖR SLUTBETÄNKANDET

Samspel och utvecklade roller

Flernivåstyrning

Sedan snart 20 år tillbaka har regeringen valt att aktivt ge det regionala utvecklingsansvaret till den regionala politiska nivån, enligt kommittén framöver till landstingen. Landstinget menar att detta är och varit en klok väg att gå inom ramen för utvecklingen av det som brukar benämnas politisk flernivåstyrning. Det är genom att via landstingen kanalisera ett territoriellt utvecklingsansvar som medborgarna kan utkräva politiskt ansvar för den regionala utvecklingen och därmed också föra en dialog om olika vägval.

Regeringen ger landstingen uppdrag i den nationella politiken

Med denna process har staten också valt att integrera det regionala självstyret i arbetet med att genomföra den statliga politiken på regional nivå. Regeringen ger landstingen uppdrag inte bara inom olika sakområden som hälso- och sjukvård utan också på ett övergripande plan för den territoriella utvecklingen. Det tydligaste exemplet på detta är den regionala utvecklingsstrategin, som de med det regionala utvecklingsansvaret har ansvar att ta fram och fastställa (vilket ju också landstingen genomgående ska ha enligt kommitténs förslag). I dag är det den regionala politiska nivån som ska leda arbetet regionalt med att förverkliga till exempel den Nationella strategin för hållbar tillväxt och regional utveckling, som har uppdrag kopplade till

kompetensförsörjning, som utvecklar samspel med statliga myndigheter som till exempel Trafikverket, Kulturrådet och universitet/högskolor.

Den avgränsning som kommittén gör mellan å ena sidan statlig förvaltning och å andra sidan landstingens uppdrag bygger därmed på roller som nu håller på att försvinna.

Ett viktigt skäl för oss att bejaka bildandet av nya län är att den politiska nivån i form av de nya landstingen även fortsättningsvis får statens förtroende att leda utvecklingsarbetet och ta det territoriella ansvaret.

Förändrade roller för statliga myndigheter

Landstinget menar att kommittén har ett viktigt uppdrag i sitt slutbetänkande att genomföra analysen av hur ansvaret mellan å ena sidan sektorsmyndigheterna och å andra sidan länsstyrelsen både ser ut idag och hur det bör se ut i en ny geografi.

Vi vill understryka att vi ser att länsstyrelsen även framöver har en viktig roll. Men liksom för det nya landstinget ser vi att rollen kommer att vara en annan än den som finns i dag. Länsstyrelsen har en viktig roll i utvecklingsarbetet inom de sakområden där man är regional myndighet för de nationella sektorsmyndigheterna, till exempel Jordbruksverket eller Riksantikvarieämbetet. Men rollen blir då regional sektorsmyndighet. Vid sidan av denna roll kommer myndighetsrollen i form av tillstånd, tillsyn med mera.

Länsstyrelsernas uppdrag bör förstärkas och förtydligas, menar kommittén i sina skrivningar. Kommitténs resonemang bygger på att länsstyrelsen kan och ska väga samman statliga intressen och döma av motstridiga synpunkter. Vi ser fram emot en djupare analys av syfte och skäl till dessa skrivningar i slutbetänkandet. Ett förtydligande av länsstyrelsens uppdrag är viktigt för det framtida samarbetet med det nya landstinget.

I de skisser till lösningar som kommittén presenterar kommer ett tiotal myndigheter att av regeringen åläggas att organisera sig geografiskt enligt den nya länsindelningen. Detta görs för att man ska få samma territorium att verka inom som landstinget och länsstyrelsen. Flera av dessa myndigheter har beröringspunkter med varandra, men långt ifrån alla. Däremot kommer samtliga, enligt de kriterier som kommittén diskuterar, att vara involverade i det regionala utvecklingsarbetet, som leds av landstinget.

Samspelet landsting – myndigheter – regering

I en situation med ett betydligt färre antal landsting än dagens ändras också förutsättningarna för dialogen mellan staten och den regionala politiska nivån. Inom områden där staten skulle önska ett mer samlat agerande från de sex landstingen skulle en direkt dialog underlätta. Arbetet med nivåstruktureringen inom sjukvården kan tjäna som exempel, digitaliseringen av offentlig sektor kan vara ett annat.

Med färre landsting kan såväl sektorsmyndigheter nationellt som regeringen/regeringskansliet ha en direkt dialog med företrädare från hela landet samlande i ett sammanhang. Denna typ av dialoger förekommer enligt vår kunskap redan idag med

de tre största landstingen i ganska betydande omfattning. De behöver etableras och utvecklas också med de nya större landstingen.

Vidare kan landstinget föra en direkt dialog med samtliga relevanta myndigheter i länet i ett sammanhang. Vid dessa tillfällen är länsstyrelsen en av flera viktiga myndigheter, bland annat i sin roll som regional myndighet för ett stort antal andra myndigheter som valt att inte ha en egen regional organisation.

Vi ser fram mot att kommittén mycket noggrant analyserar den nya struktur som färre och större län får för samspelet mellan olika offentliga organ. Det gäller de nya landstingen, de nya länsstyrelserna, sektorsmyndigheterna regionalt och nationellt och inte minst regeringen.

Vi menar att kommittén i sitt fortsatta arbete måste söka alternativa lösningar för att dels ge de nya landstingen ett tydligt mandat att leda utvecklingen inom sitt territorium, dels säkerställa att myndigheterna, inklusive länsstyrelsen, ges en ny roll på den regionala spelplanen. Vår uppfattning är att nya roller, samspel och samverkan måste utformas med utgångspunkt i den nya situationen.

Från landstinget välkomnar vi en fortsatt öppen och framåtsyftande dialog med kommittén i denna centrala fråga under det kommande arbetet.

Nytt begrepp i stället för landsting?

Kommittén avser i sitt slutbetänkande att komma med förslag på beteckning på det som i dag är landsting.

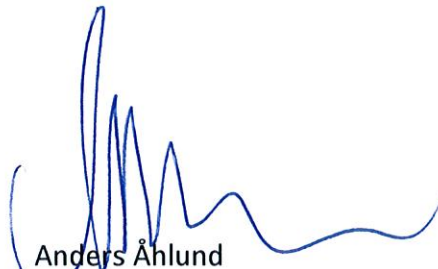
Det är viktigt att hitta ett nytt begrepp. En så radikal förändring som den regionala samhällsorganisationen nu står inför underlättas om man också i ord synliggör att det är frågan om något nytt.

Landstinget föreslår att man bygger vidare på den praxis som etablerats i samband med att landstingen övertagit det regionala utvecklingsansvaret. Begreppet region är etablerat för dessa landsting i dag, inte minst i Region Skåne och Västra Götalandsregionen. Numera är det endast vid allmänna val som begreppet landsting används för den regionala politiska nivån.

FÖR LANDSTINGET VÄSTMANLAND

Denise Norström
Landstingsstyrelsens ordförande

Anders Åhlund
Landstingsdirektör

Remissvar från Moderaterna och Liberalerna i Landstinget Västmanland

Regional indelning – tre nya län (SoU 2016:48)

NEJ till Svealands län och landsting och till bildandet av storregion från 2019

Det finns enligt vår mening inga objektiva eller sakliga skäl för att Landstinget Västmanland och kommunerna i Västmanland län att ställa sig bakom indelningskommitténs förslag. Indelningskommittén har heller inte lyckats leda i bevis att bildandet av ett Svealands län leder till bestående fördelar.

Vår bedömning som valda representanter för befolkningen Landstinget Västmanland är att det tvärtom leder till bestående negativa effekter för Västmanlands del.

Indelningskommitténs förslag om att bilda storlänet Svealand från och med 2019 anser vi vara direkt stötande ur ett demokratiskt perspektiv. Vi anser att en fråga av så stor betydelse inte ska avgöras i en process som utesluter att väljarna får ta ställning till förslaget.

Den föreslagna storregionen blir är en koloss på lerfötter. Sex län och 64 kommuner med en geografi som sträcker sig från nedre Norrland, ner till gränsen av Östergötland, från Östersjön till norska gränsen blir för stor. De politiska företrädarna hamnar i en ny region allt för långt från de medborgare de representerar.

Ur ett västmanländskt perspektiv sker en förskjutning bort från stockholmsregionen. Det är inte i linje med den utveckling som vi anser främjar Västmanland.

Vi hade gärna sett en regionalisering som inneburit att Västmanland, Sörmanland och Uppsala län bildandet en region. En sådan region skulle enligt vår mening tydligare utgå från arbetsmarknadsregionerna, pendlingsmönster samt handel och samarbete mellan länen. Tyvärr har detta inte varit möjligt.

Vi motsätter oss en storregionalindelning med start 2019. Det finns enligt vår mening inga motiv att ha så bråttom. Vi anser det vara demokratiskt tvivelaktigt att inte väljarna i valet 2018 har möjlighet att pröva frågan.

Vår slutsats är att ur ett befolknings-, näringslivs- och utvecklingsperspektiv är den bästa lösningen att någon ny storregionalisering inte sker utan att Landstinget Västmanland med regionalt utvecklingsansvar fortsätter samarbeta med andra län i och runt Mälardalen.

Västerås den 14 september 2016

För respektive partis landstingsgrupp

Tomas Högström (M)

Helena Hagberg (L)

Remissvar från Moderaterna i Landstinget Västmanland

Regional indelning – tre nya län (SoU 2016:48)

Sammanfattning

Nej till Svealands län och landsting och till bildandet av storregion från 2019.

Det finns enligt vår mening inga objektiva eller sakliga skäl för att Landstinget Västmanland och kommunerna i Västmanland län att ställa sig bakom indelningskommitténs förslag. Indelningskommittén har heller inte lyckats leda i bevis att bildandet av ett Svealands län leder till bestående fördelar.

Vår bedömning som valda representanter för befolkningen Landstinget Västmanland är att det tvärtom leder till bestående negativa effekter för Västmanlands del.

Indelningskommitténs förslag om att bilda storlänets Svealand från och med 2019 anser vi vara direkt stötande ur ett demokratiskt perspektiv. Vi anser att en fråga av så stor betydelse inte ska avgöras i en process som utesluter att väljarna får ta ställning till förslaget.

Den föreslagna storregionen är en koloss på lerfötter. Sex län och 64 kommuner med en geografi som sträcker sig från nedre Norrland, ner till gränsen av Östergötland, från Östersjön till norska gränsen blir för stor.

Ur ett västmanländskt perspektiv sker en förskjutning bort från stockholmsregionen. Det är inte i linje med den utveckling som vi anser främjar Västmanland.

Vi hade gärna sett en regionalisering som inneburit att Västmanland, Sörmanland och Uppsala län bildandet en region. Tyvärr har detta inte varit möjligt.

Vår slutsats är att ur ett befolknings-, näringslivs- och utvecklingsperspektiv är den bästa lösningen att någon ny storregionalisering inte sker utan att Landstinget Västmanland med regionalt utvecklingsansvar fortsätter samarbeta med andra län i och runt Mälardalen.

Motiv

1. Statens offentliga utredningar (SoU 2016:48)

Av direktiven till Indelningskommitténs framgår att uppgiften har varit att rita en karta där Sverige delas in i väsentligt färre regioner.

Det har således inte varit fråga om att redovisa för och nackdelar med en reform av det slag som presenteras. Kommittén har varit mycket tydlig med att de anser att frågan sedan tidigare har varit tillräckligt utredd.

Kommitténs medlemmar har även varit tydlig med att Ansvarskommitténs utredning är den "bibel" som de arbetar efter.

Indelningskommitténs betänkande uppfyller därmed inte ens de grundläggande kraven för vad som bör gälla för ett betänkande som redovisas som "SoU". Den är partisk, politisk och populistisk.

2. Regiondiskussion under lång tid – 20 år

Kommittén använder sig av en retorik som innebär att det faktum att en regionalisering diskuterats under lång tid i sig är ett skäl att nu genomföra den föreslagna storlansreformen.

Det faktum att frågan om hopslagning av län och landsting har diskuterats under lång tid är i sig inget skäl eller stöd för förslaget. Det visar enligt vår mening på bristande stöd i politiken, i näringslivet och bland väljarna.

3. Föredömen - Skåne och Västra Götaland

Kommitténs ledamöter har i samtalen med landstingsledningarna i börda län genomgående lyft fram Skåne och Västra Götaland som lysande föredömen för en storregional indelning.

Vi kan konstatera att kommittén trots flera uppmaningar inte klarat av att redovisa resultat som styrker deras uppfattning/inställning att Skåne och Västra Götaland har varit mer framgångsrika än länen runt Mälaren.

4. Odemokratisk process

Processen är demokratisk tvivelaktig eftersom regeringen, ministern, och socialdemokratiska politiker på olika nivåer vill genomföra reformen från och med 2019. Det innebär att valet 2018 skulle vara ett regionval. Väljarna får inte möjlighet att säga varken ja eller nej till förslaget. Dialogen med invånarna i respektive län saknas helt. De har att gilla läget. Det är oacceptabelt.

5. Storlek

Kommittén hävdar att kapaciteten för regional utveckling och möjligheten att fullgöra uppdraget inom hälso- och sjukvård blir bättre genom bildandet av en storregion. Det är en åsikt som inte leds i bevis.

Vi kan konstatera att det inte blir mer resurser till hälso- och sjukvården eller för regional utveckling genom den föreslagna storregionaliseringen. Sex mindre landstingspåsar som läggs ihop innebär inte mer pengar i den stora påsen.

6. Effektiv, administrativ och tillväxtskapande

I diskussionerna om storregionalisering görs gällande att förutsättningar för tillväxt blir bättre, en större geografi ger bättre förutsättningar att klara det administrativa planeringsuppdraget och är tillväxtskapande. Det är ytterligare en åsikt som inte leds i bevis. Kommitténs medlemmar har på direkt fråga själva konstaterat att kostnadsutvecklingen i till exempel Västra Götaland inte i någon större grad skiljer sig från andra landsting.

Redan nu samarbetar berörda landsting på olika sätt. Vi finansierar och driver högspecialiserad vård, regionvård och infrastrukturinvesteringar såsom Citybanan, slussen i Södertälje. Tillsammans köper vi tåg, driver gemensamma biljett- och taxsystem, tågbolag samt upphandlar varor och tjänster samt investerar i forskning och utveckling etc.

7. Minskat patientunderlag

Kommitténs förslag att Värmland som idag ingår i de börda länen samverkansnämnd ställs utanför en Svealands region. För Universitetssjukhuset och Karlskoga lasarett innebär det en stor minskning av patientunderlaget.

Det har på sikt stora negativa konsekvenser för hälso- och sjukvårdens utveckling i en eventuell storregion.

8. Beslutspotens

Både ansvarig minister, kommittén och ledande politiska företrädare gör gällande att med storregionalisering så blir beslutspotensen i politiken större. Förutsättningarna att genomföra viktiga strukturbeslut ökar.

Eftersom såväl ministrar som ledande landstingsföreträdare gett uttryck för uppfattningen att det finns för många akutsjukhus så antar vi att det är en fråga som ska lösas med bildandet av Svealands län. Enligt vår mening, löser inte en storregionalisering problematiken. Det är en fråga om vilka politiker som väljs att leda landsting, regioner och arbetet med hälso- och sjukvårdens strukturfrågor.

Politisk beslutsimpotens löses inte med storregioner.

9. Effektivare politisk organisation

I diskussionerna om regionalisering görs gällande att bildandet av större regioner innebär att de politiska processerna blir mer effektiva och att kostnaderna blir lägre. Detta eftersom politikerna blir färre. Effektivitet i politiska sammanhang är inte en fråga som löses via regionalisering utan är en fråga vilka politiker som väljs och vad deras mandat från partier och väljare är. Det blir heller inte lägre kostnader för den politiska ledningsorganisationen med ett storlän. Ersättningarna till årsarvoderade politiker blir högre, staber och tjänster blir fler.

10. Minskade politikerkostnader

I diskussionerna om regionalisering görs gällande att bildandet av större regioner innebär att de politiska processerna blir mer effektiva och att kostnaderna blir lägre eftersom de politikerna blir färre. Effektivitet i politiska sammanhang är inte en fråga som löses via regionalisering utan är en fråga vilka politiker som väljs och vad deras mandat från partier och väljare är. Det blir inte lägre kostnader för den politiska ledningsorganisationen med ett storlän. Ersättningarna till årsarvoderade politiker blir högre, staber och tjänster blir fler.

11. Minskad folklig representation

Vi ser det som ett problem att inflytandet från Västmanlands sida presenteras av 20-30 folkvalda representanter i ett storlän som Svealand. Det kommer att ha negativa konsekvenser för partier som idag har en få representanter i respektive landstingsfullmäktige.

12. Kommunernas inflytande minskar

I Västmanland har kommuner och landstinget ett väl fungerande samarbete. Det kommunala inflytandet bland våra 10 kommuner i Västmanlands län är stort. Vi har utformat egna lösningar inom bland annat kollektivtrafikområdet som ger kommunerna exklusiva möjligheter att styra och leda arbetet med att utveckla kollektivtrafiken i respektive kommun. Lösningar som nu riskerar att förloras.

Med den föreslagna regionaliseringen minskar möjligheterna för kommunerna i Västmanland att påverka utvecklingen.

13. Kostnadsövertagning

I allt större utsträckning kräver stat och statliga myndigheter att kommuner och landsting är med och finansierar investeringar i infrastruktur. I motiven till en storregionalisering finns uttalat att de nya regionerna har att ta ett ökat framtida ansvar för vad det gäller utveckling av bland annat infrastruktur. Detta då utöver vad som följer med att landsting tar över uppgifter från länsstyrelser.

Uttryck som används är "att leda det regionala utvecklingsansvaret" och "ta ett ökat territoriellt ansvar" är en positiv effekt av en storregionalisering lösning.

Eftersom det inte finns några uttalanden om att staten kompenserar landsting och regioner för ett ökat åtagande som finansierar av infrastrukturinvesteringar finns det anledning att ifrågasätta resonemanget. Ett ökat krav på landsting och regioner att medfinansiera vad som tidigare har varit staten och dess myndigheters uppgift riskerar att innebära minskat ekonomiskt reformutrymme inom andra områden, t ex hälso- och sjukvård.

Kommittén lyfter särskilt fram att en ny geografisk indelning leder till bättre förutsättningar för tillväxt. Påståendet leds inte i bevis. Bättre förutsättningar för tillväxt skapas av en näringslivsfrämjande politik inte av geografiska kartlinjer.

14. Kraftfullare röst nationellt

Det finns inget i kommitténs beskrivning som innebär att ett nytt storlän – Svealand - skulle få en kraftfullare röst nationellt jämfört med att flera landsting samarbetar eller jämfört med de regioner som idag är inrättade. Det som avgör är den strategiska betydelsen och där har Stockholm, Göteborg och Malmö en särställning.

15. Internationalisering

Bejakare av lösningen med inrättandet av storregioner hävdar att inrättandet av en storregion Svealand innebär ökad tyngd, kraftfullare röst och större betydelse i ett internationellt sammanhang. Vi kan inte hitta något i utredningen eller i diskussionerna med kommittén som styrker påståendet. Även

en Svealandsregion är i ett internationellt sammanhang en liten region såväl ekonomiskt som befolkningsmässigt. Avgörande för att länen i samverkansregionen ska ha någon betydelse enskilt eller tillsammans är Stockholm.

För moderata landstingsgruppen i Landstinget Västmanland

Tomas Högström

Maria Dellham

Jenny Landernäs

Yttrande från Centerpartiet i Landstinget Västmanland ang betänkandet SOU 2016:48 Regional indelning – tre nya län

Sammanfattning

Centerpartiet i Landstinget Västmanland delar den beskrivning som Indelningskommittén gör i sitt delbetänkande angående den regionala obalansen som idag råder i Sverige, där det framförallt är tre regioner/län som samlar tillväxt och resurser till sina områden. Centerpartiet ser bekymmersamt på den koncentrerade och storregionalt drivna tillväxt som obalansen gett upphov till och menar liksom kommittén att mer jämnstarka regioner är en förutsättning för att skapa tillväxt även utanför dessa tre regioner. Att skapa tillväxt i hela landet är att skapa förutsättningar för att kunna leva och bo i hela landet och en av Centerpartiets grundläggande och viktigaste frågor, därför ser vi att större och mer jämnstarka regioner skapar just förutsättningar för fler att bo och verka där man själv vill.

Centerpartiet ser dock inte att regionbildningen i sig själv kommer leda till något bättre, utan att förslaget behöver innehålla mer än nya kartgränser. Vi är mer intresserade av innehållet i reformen och att makt, resurser och befogenheter flyttas från staten till folkvalda i regionen som bättre kan skapa förutsättningar för tillväxt, jobb och leverans av välfärd. Därför är det för Centerpartiet viktigt att en kommande proposition också innehåller överförande av makt och resurser från staten till regionerna, att regionerna får ett ökat ansvar över arbetsmarknad, kompetensförsörjning, infrastruktur, forskning och utveckling samt rå över EU:s strukturfondsprogram. Om dessa verktyg förverkligas kan vi skapa en ny stark samhällsorganisation som kan bestämma mer över den regionala utvecklingen och som kan skapa förutsättningar för en effektiv infrastruktur, samt ökad tillväxt och jobb i hela Sverige.

Utifrån ställda krav är Centerpartiet i Landstinget Västmanland:

- **positiva** till bildandet av Svealands län och landsting i enlighet med kommitténs förslag på såväl geografi som benämning och tidpunkt.
- **bekymrade** över att den nya regionala indelningen inte genomförs samtidigt i hela landet.
- **positiva** till ett sammangående av länsstyrelserna i Gävleborgs, Dalarnas, Uppsalas, Västmanlands, Örebros och Södermanlands län till Länsstyrelsen i Svealands län och föreslår Västerås som residensstad i det nya länet.
- **tydliga** med att den statliga närvaron måste stärkas i hela regionen med flera verksamhetsorter.
- **tydliga** med att den statliga regionala myndighetsindelningen måste sammanfalla med den nya länsindelningen och vara en del av beslutet.
- **definitivt** emot tvingande kommunsammanslagningar som en följd av regionaliseringen.

Inledning

Centerpartiet i Landstinget Västmanland har valt att lämna ett eget yttrande gällande remissen Regional indelning – tre nya län SOU 2016: 48.

Centerpartiet har länge och på flera olika nivåer verkat för en regionalisering och förskjutande av makt från staten närmare människor och deras vardag. Därför välkomnar vi Indelningskommitténs arbete och uppdrag, implementeras detta rätt kan en regionalisering skapa tillväxt i hela landet. Men för att säkerställa att en ny länsindelning ska bli mer än nya streck på kartan anser Centerpartiet i Landstinget Västmanland att det behövs tydligare skrivningar om hur makt och resurser ska överföras till de nya länen och landstingen. Ska det kunna erbjudas likvärdig service i hela landet behöver även statens roll bli tydligare i betänkandet. Hur makt och resurser ska flyttas från stat till region men även till kommun för att styrkeförhållandena mellan landets olika delar utjämnas borde beskrivas tydligare. Vi menar också att en förflyttning av makt från stat till region och kommun bör ge en större möjlighet att erbjuda individen ökad valfrihet speciellt vad gäller hälso- och sjukvård.

Från Västmanlands sida har vi under lång tid, över partigränserna, drivit frågan om regionalisering i vårt område. Det har ibland varit nära och ibland varit längre ifrån en regionbildning. Det gemensamma har dock varit att vi verkat för en betydligt mindre region gentemot den region som kommittén nu föreslår. Sett till tidigare arbete och den dialog som kommittén haft med landstingsföreträdare under utredningens gång konstaterar vi att den regionbildning som vi tidigare har förespråkats finns det idag inget, eller väldigt litet, stöd för. Centerpartiet ser därför inte den gamla fastslagna vägen som längre aktuell, men vi står kvar i vår uppfattning att en regionalisering behövs för att göra hela Västmanland och Sverige starkare.

Sveriges indelning som den ser ut idag har i de flesta fall sett likadan ut i flera hundra år. De enda större ändringar som gjorts och som kommittén också refererar till är bildandet av Stockholms, Västra Götalands och Skåne län. I dessa tre stora och resursstarka län bor idag mer än hälften av Sveriges befolkning, den andra hälften fördelar sig på de övriga 18 länen. Redan här syns tecken på regional obalans mellan Sveriges olika landsändar. Indelningskommittén menar även i sitt delbetänkande att den kraftiga obalansen i den regionala samhällsorganisationen har gett Stockholm, Skåne och Västra Götaland fördelar vid såväl regionala som nationella prioriteringsdiskussioner. Kommittén gör bland annat följande bedömning; genom en god lokal och regional kännedom och ett faktamässigt övertag vid diskussioner om till exempel byggandet av vägar och järnvägar kan den starka regionen övertygande och proaktivt göra analyser som illustrerar varför de egna förslagen är de mest lämpliga och lönsamma. Kommittén lyfter även den storleksmässiga obalansen kopplat till nationella forskningsresurser och projektmedel från EU och hur de fördelas. Där 80 procent av utbetalda medel går till de tre stora länen. Centerpartiet delar den bild som kommittén ger och välkomnar därför förslagen om större och mer jämnstarka regioner för att kunna bryta denna obalans och snedfördelning.

Vi ser dock en del orosmoment i förslaget. Att kommittén inte lyckas lägga fram ett samlat förslag med en gemensam ny regional indelning för hela Sverige är ett sådant exempel. Genom att inte föreslå en sammanhållen ny länsindelning får denna regionaliseringsprocess inte den fulla kraft som den skulle kunna haft, som om förslaget hade inrymt en ny indelning för hela Sverige med avsikt att genomföras samtidigt. Även den statliga regionala indelningen lämnas därmed i visst dunkel för dess sjösättning av en ny, mer sammanhållen, indelning för en tydligare regional närvaro.

Regional utveckling

Det regionala utvecklingsansvaret ska vara en av de främsta uppgifterna för de nya regionerna och dess regionala självstyrelseorgan. Det innebär att de valda regionpolitikerna får beslutanderätt över tillväxtfrågor, EU-program och en större del av anslagen för infrastruktur.

Här ser vi en stor förbättring, mot hur det fungerar idag, i kommitténs förslag där större regioner tillskapas. Att flytta beslut, som idag avgörs i indirekt valda församlingar, till ett direktvalt regionparlament blir med förslaget möjligt. Genom denna förskjutning flyttas såväl beslut som ansvar för den regionala utvecklingen till den folkvalda nivån, en förflyttning som Centerpartiet länge efterfrågat. Centerpartiet ser även en del utvecklingsområden där de nya regionerna bör få ett tydligare och större ansvar, som är av vikt för att skapa tillväxt i hela regionen.

Arbetsmarknadsfrågor, kompetensförsörjning, infrastruktur, forskning och utveckling är sådana frågor där den nya regionen bör få mer ansvar för att kunna bygga en livs- och slagkraftig region, i Sverige och internationellt.

Vi vill även att regionerna få ta över uppgifter som har stor betydelse för utvecklingen av näringslivet också på landsbygden. Det gäller bland annat delar av landsbygdsprogrammet.

Mycket av förutsättningarna för utveckling av ekonomi och näringsliv avgörs på lokal nivå. En fråga som kommer bli särskilt avgörande i stora regioner med många kommuner. För oss är det självklart att utvecklingsarbetet måste ske i samverkan med lokala företag och regionens kommuner. Viktigt är att kommunerna får ett reellt inflytande över de frågor som berör dem.

Hälso- och sjukvård

Idag samverkar sjukvårdshuvudmännen i olika regionsjukvårdsområden, bland annat för att klara av kvalitet och kompetensförsörjning kopplat till den högspecialiserade vården. I dessa samverkansnämnder sluts överenskommelser mellan landstingen om hur den högspecialiserade vården ska formars och utföras över sjukvårdsregionens område. Överenskommelserna ska sedan upp till beslut i respektive landstingsstyrelse, utan att ledamöterna i styrelsen egentligen kan påverka besluten. Samverkansnämnderna är ett exempel på att ett större regionalt samarbete, för att klara sjukvård av högsta kvalitet, redan finns etablerat men där alltså besluten tas av indirekt valda politiker i stället för folkvalda. Genom bildandet av större regioner försvinner dessa samverkansnämnder och besluten flyttas närmare den folkvalda församlingen.

Det är självklart att det ska finnas tillgång till vård i hela regionen. Med rätt politisk inriktning kan en större region ge de mindre sjukhusen bättre möjligheter att utvecklas. Specialiserad vård ska inte enbart centraliseras till universitetssjukhusen; närsjukhus och mindre sjukhus måste också få behålla och utveckla sina spetsområden. Vi ser också att det finns en potential att minska på de administrativa kostnaderna och omfördela dessa resurser inom hälso- och sjukvården till kärnverksamheten.

En regionalisering får heller inte leda till en likriktning av hälso- och sjukvården. Allas rätt till sjukvård får självklart aldrig ifrågasättas, men det är viktigt att komma ihåg att olikheter också föder innovationer och nya arbetssätt. Färre huvudmän inom hälso- och sjukvården får inte bli statens sätt att inskränka på valfriheten och mångfalden inom vårdsektorn, vare sig för de nya landstingen att bedriva vård eller för patienterna att söka vård.

Statens indelning

En viktig del av reformen handlar om att staten ska bli mer effektiv. Statliga myndigheter med verksamhet lokalt och regionalt måste samverka bättre med övriga samhället. Det gäller allt från exempelvis Trafikverket och Arbetsförmedlingen till Lantmäteriet, Polisen och strukturfondsprogrammen. Länsstyrelserna och de statliga sektorsmyndigheterna ska ha en gemensam regional indelning som överensstämmer med de nya regionerna.

Därför ser vi med viss oro på det faktum att regionaliseringsprocessen inte genomförs samtidigt i hela landet. Genom att vissa regioner, de tre som berörs av kommitténs delbetänkande, ska bildas redan 2019 när osäkerheten fortfarande är stor över resterande regioner och länsindelningar. Skapas även en osäkerhet kring om, när och hur den statliga omorganisationen kan sjösättas. Även om kommittén tydligt skriver i betänkandet att den statliga organisationen ska följa den nya regionala nivån, infinner sig vissa frågetecken kring när det ska ske och hur prioriterat detta kommer vara från statens sida. Vilket årtal kommer staten att välja för sin omskepning till en ny regional indelning, följer den Svealands läns bildning eller sjösätts denna då hela Sveriges regionala indelning är på plats? Detta är en fråga och farhåga som rör det nya länets samverkansmöjligheter med staten, blir de bättre eller än mer differentierade? Vid en samtida ny regional indelning i hela Sverige hade utgångsläget sett betydligt bättre ut och pressen på staten att omforma sina myndigheter varit större. Så som kommittén också beskriver i betänkandet är indelningen av statens myndigheter idag vitt skilda på den regionala nivån, och många gånger har det varit den egna myndighetens behov och arbetssätt som styrt den regionala indelningen i stället för behovet av en regional närvaro och kontakt med andra regionala organisationer. Vår oro är att det synsättet kommer att fortsätta gälla så länge den nya länsindelningen inte effektuerats fullt ut.

Därför vill vi framhäva att den statliga regionala indelningen måste vara en del av beslutet om regionbildningen och inte komma i ett senare skede. Ett beslut om att statliga myndigheter ska ha samma geografi som de nya folkvalda regionala självstyrelseorganen möjliggör en sammanhållen, demokratisk och rationell planering av offentliga verksamheter.

Statens roll och ansvar i det nya länet måste även göras tydligare genom fördelning av roller och en tydlig närvaro i hela länet. Länsstyrelsens roll bör exempelvis förändras till att få en utpräglad tillsynsfunktion. Ökad närvaro betyder för vår del att statliga myndigheter utlokaliseras till de delar av Svealandsregionen där den statliga närvaron idag är svag.

Demokrati

Ett demokratiskt styrelseskick ska vara överskådligt så att medborgarna har möjlighet att förstå var beslut fattas, det ska vara möjligt att påverka processen fram till beslut och möjligt att utkräva ansvar av de folkvalda representanterna. Dessa parametrar om styrelseskick, insyn och ansvar är viktiga att värna och slå vakt om för att styrelseskicket fortfarande ska vara legitimt och ha en förankring hos medborgarna. Den verkligheten lever vi inte i idag. Precis som kommittén slår fast i sitt delbetänkande avgörs idag flertalet viktiga beslut i indirekt valda församlingar, dit enbart ett fåtal politiker har tillträde och kopplingen mot medborgarna näst intill försvunnit. Det gäller frågor såsom högspecialiserad vård, fördelning av EU-medel för att nämna några områden och det tenderar att bli fler. Detta är ett av de viktigaste trendbrotten som de nya regionerna måste bryta. Genom att samla verksamheterna och uppgifterna som idag beslutas om i indirekta politiska organ i direktvalda regionparlament innebär möjligheter för en förstärkning av demokratin.

Det är därför viktigt att de nya regionerna också får styras av direktvalda förtroendevalda från början. Förfarandet med indelningsdelegerade som utses och styr landstingen i stället för fullmäktige bör därmed minimeras.

Centerpartiet i Landstinget Västmanland beklagar att Indelningskommittén inte lyckats samla den nya regionala indelningen till fullo. Med detta åsyftas att kommitténs förslag inte inbegriper en samlad regional indelning för hela landet med införande vid samma tidpunkt. Det är vår bestämda uppfattning att en samlad ny regional indelning har större genomslagskraft än en som sker över flera mandatperioder, särskilt kopplat till medborgarna. Tydligheten om att Sverige nu har en större och mer slagkraftig regional indelning går om intet när regionerna föreslås bildas vid olika årtal. Det hade, av Centerpartiet, varit önskvärt om regionaliseringsprocessen hade genomförts vid ett och samma tillfälle över hela landet.

Den nya administrativa indelning som kommittén föreslår ska gälla i och med de nya länens bildande får även stor inverkan på partiernas regionala och lokala närvaro. I frågan om inflytande och närhet till medborgarna berör utredningen nästan uteslutande förhållandet mellan medborgare och landstingen som organisation, förhållandet medborgare till folkvalda politiker och politiska partier är inte lika påtagligt. Detta är självklart ytterst en fråga för de politiska partierna att lösa. Men faktum är att större regioner riskerar att minska den lokala närvaron och anknytningen mellan partierna och medborgarna – ett avstånd som många redan idag anser vara för stort. En kommande politisk organisation måste ha detta i åtanke och det är bland annat viktigt att ett nytt regionparlament blir tillräckligt stort för att kunna representera alla delar av den nya regionen.

Med större och mer jämnstarka regioner i antågande, som med rätt verktyg kan bygga tillväxt i hela landet, blir den lokala anknytningen och den lokala politiska nivån än mer viktig att slå vakt om. Vi vill därmed understryka att vi definitivt säger nej till tvingande kommunsammanslagningar som en följd av regionaliseringen. Det måste istället bli lättare för kommuner att samverka med varandra.

Våra ställningstaganden

Bildandet av större län och landsting

En regionreform behövs för att stärka såväl den nationella som den internationella konkurrenskraften. Nationellt handlar det i första hand om att hela Sverige ska leva och att bryta den storstadscentrerade och drivna tillväxten och fördela den över hela landet. Där är regioner av större geografisk yta än dagens landsting en nödvändig samhällsomställning. Men det får heller inte vara det enda svaret att möta framtiden med. Ett bildande av större län och landsting måste innehålla fler verktyg för regionerna att kunna bestämma mer över sin egen framtid och utveckling och därmed skapa förutsättningar för vård, tillväxt och jobb i hela regionen.

Uppfylls dessa krav i propositionen ställer vi oss positiva till bildandet av Svealands län och landsting i enlighet med kommitténs förslag på såväl geografi som benämning och tidpunkt. Men menar samtidigt att ett samtida införande av en ny regional indelning i hela Sverige hade varit att föredra.

Centerpartiet vill även poängtera vikten av en stärkt demokrati i de större länen, såväl vid bildandet som vid det fortsatta arbetet. Med det menas att indelningsdelegerade och dess styrning av de nya landstingen i en eventuell interimperiod är så kort som möjligt, och bör helst undvikas helt och hållet. Vi menar även att det är av största vikt att det folkvalda parlamentet tillåts överta beslut som idag tas i indirekt valda församlingar.

Vi samstämmer även i kommitténs förslag om att de nya landstingen, senast vid bildandet, ska ha det regionala utvecklingsansvaret i respektive landsting.

Flerkärnighet

Flerkärnighet och strategisk utlokalisering blir något av det första som det nya länet, landstinget/regionen att ta ställning kring för att den statliga närvaron ska stärkas, inte bara i den nya residensstaden utan även på så många orter som möjligt i det nya länet. Det är en viktig punkt som även kommittén tydligt understryker i sitt förslag, att den nya länsstyrelsen bör ha flera verksamhetsorter i det nya länet. En god spridning är avgörande för att hela länet ska leva och för att bygga en gemensam bild av ett starkt och växande län där inget av de gamla länen ses som vinnare eller förlorare. Även berörda landsting kommer behöva se över sina verksamhetsorter så att flerkärnighet även råder i deras organisation. Centerpartiet i Landstinget Västmanland menar därför att samtliga dessa processer behöver ske simultant och i ett sammanhang. Även om olika organ fattar formella beslut så bör nära överläggningar ske för att bästa resultat ska uppnås. Vår samhällsorganisation måste stödja en utveckling i hela regionen med flerkärnighet på alla nivåer och inte bara i residensstäder.

Länsstyrelserna och statens närvaro på den regionala nivån

Länsstyrelsernas uppdrag i de idag sex olika länen varierar i olika grad. Det gör att de är olika starka i respektive län då ett eller fler ansvarsområden lämnats bort eller övertagits av annan angränsande länsstyrelse. Det är därför positivt att i samband med sammanläggandet av de sex länsstyrelserna också ingår en översyn över uppdrag, verksamhetsområden samt verksamhetsorter. För Centerpartiet är det viktigt att ett sammanläggande av länsstyrelserna inte är detsamma som en minskad närvaro i det nya länet. Det är av yttersta vikt att länsstyrelserna även fortsatt har en tydlig regional närvaro särskilt kopplat till det tillsynsansvar som vi gärna ser stärks genom bildandet av Länsstyrelsen i Svealands län. I sin översyn och förordning över hur den nya länsstyrelsen ska arbeta är det viktigt att Regeringen säkerställer likvärdighetsprincipen i länsstyrelsens uppdrag. Näringsliv och privatpersoner måste kunna lita på att de får samma bedömning och tillsyn var man än i länet bor eller utövar sin verksamhet, något som det idag finns en del allt för tydliga skiljelinjer mellan olika länsstyrelser. Extra tydligt finns inom frågor som strandskydd och viltförvaltning för att ge exempel. Frågor som dessutom är av stor vikt för att det ska vara möjligt att bo och leva även på landsbygden i det nya länet.

Vi samstämmer därmed i att Länsstyrelserna i Gävleborgs, Uppsalas, Dalarnas, Västmanlands, Örebro och Södermanlands län slås samman till Länsstyrelsen i Svealands län. För Centerpartiet i Landstinget Västmanland är det naturligt att föreslå Västerås som residensstad i det nya länet. Västerås har tack vare goda kommunikationsvägar en central placering i det nya länet och därmed goda kopplingar och möjligheter att fungera som ett nav för hela länet.

Den statliga regionala myndighetsindelningen måste sammanfalla med de nya länen och genomföras skyndsamt. Det är viktigt för att staten ska kunna bli mer effektiv och för att förbättra möjligheterna att samverka med det övriga samhället. Ett beslut om att statliga myndigheter ska ha samma geografi som de nya folkvalda regionerna möjliggör en sammanhållen, demokratisk och rationell planering av offentliga verksamheter.

En verklig regionalisering

För att indelningsreformen ska bli framgångsrik krävs en verklig decentralisering av makt, befogenheter och resurser till de folkvalda regionerna. Vi anser därför att det är viktigt att göra en genomlysning av möjligheterna att öka beslutanderätten kring tillväxtfrågor, EU-program inkl landsbygdsprogrammet och infrastrukturfrågor. De folkvalda i regionerna bör också ges större inflytande inom bl a delar av arbetsmarknadspolitiken, kompetensförsörjning och integrationsfrågor.

Om regionen får dessa verktyg kan vi skapa en stark Svealandsregion som kan bestämma mer över sin egen utveckling och framtid, och som kan skapa förutsättningar för en effektiv infrastruktur, samt ökad tillväxt och jobb i hela regionen.

Centerpartiet i Landstinget Västmanland säger även tydligt nej till tvingande kommunsammanslagningar som en effekt av regionaliseringen. Istället måste möjligheterna att på ett mer effektivt och smidigt sätt samarbeta kommuner emellan förbättras.

**Yrkande gällande ärende 4, "Yttrande över remiss från
Finansdepartementet, Regional indelning- tre nya län "
(SoU 2016:48), LS 160914**

Landstingsstyrelsen har i uppgift att yttra sig över SOU 2016:48, och Sverigedemokraterna yrkar att följande svar skall lämnas:

Nej till förslagen ny regional indelning.

Västmanlands landsting är idag till såväl ytan som befolkningsmässigt stort nog och är inte i behov att slås samman med fem andra landsting/län. Tvärtom skulle en sammanslagning med dessa fem län försämra möjligheten för Västmanland att utvecklas och få en starkare ekonomi. Den sammanslagning med andra län som föreslås, Uppsala, Västmanland, Örebro, Södermanland, Dalarna, Gävleborg, skulle i stället sannolikt leda till försämrade demokrati och utveckling då Västmanland skulle utgöra en minoritet av dessa sammanslagna län. Därmed är risken uppenbar att Västmanland får verksamheter och kollektivtrafik indraget av andra län som går ihop. Demokratin minskar även på så sätt att avståndet mellan politiker och medborgarna ökar.

Majoriteten av de politiker som sätts att styra över vårt nuvarande län kommer bevisligen bo i andra län än Västmanland. Detta ökar risken för att vårdenheter och kollektivtrafik läggs ner i Västmanland då andra läns politiker vill att resurserna används i deras län eller geografiska närhet.

Demokratin brister även gällande folkviljan. Vid en sammanslagning bör inte initiativet komma uppifrån, utan en sammanslagning skall komma underifrån. I detta fall saknas såväl en folklig opinion i frågan som initiativ underifrån, och inget parti har drivit frågan om den föreslagna storregionen.

Avsaknad av folklig förankring

Ingenstans står det skrivet att alla röstberättigade medborgare skall ges möjlighet att få bestämma om man vill ingå i denna nya storregion eller ej. Därmed saknas helt legitimitet för denna sammanslagning som tvingats på folket uppifrån. När man frågar folket på gatan är det väldigt få som är positiva till denna sammanslagning, medan andelen negativa är det stora flertalet. Västmanlänningarna identifierar sig generellt som Västmanlänningar, inte som medborgare i en Region Svealand. Man saknar helt enkelt den samhörighetskänsla som krävs för att sammanslagningen skall bli bra och ha folkets stöd. Tvärt emot var det i Skåne, där Malmöhus län och Kristianstads län slogs ihop till Region Skåne 1999, eftersom skåningarna främst identifierar sig som skåningar och inte Malmöhuslänsbor eller Kristianstad länsbor. För att en sammanslagning skall äga rum är det av yttersta vikt att försäkra sig om medborgarnas stöd. Frågan om att upplösa Västmanlands landsting, såväl som andra landsting, är därför av så stor vikt att medborgarna skall tillfrågas i en folkomröstning.

För stor geografisk spridning

Det kommer ostridigt bli svårare att ha kostnadskontroll i en storregion jämfört med dagens län. Organisationen blir mera svårstyrd på grund av dess storlek och geografiska spridning. Olika kulturer av arbetssätt råder också inom olika län. Om denna föreslagna storregion kommer till stånd kommer behovet uppstå av att inrätta mindre förvaltningar, vilka sannolikt lär motsvara de nuvarande landstingen. Således kommer detta generera ett nytt led politiker och tjänstemän. Därmed minskar per automatik kostnadskontrollen, och styrningen försämras. Detta skedde t.ex. i Region Skåne när Kristianstads- och Malmöhus län slogs ihop. Vi kan idag se hur Region Skåne brottas med problem om var verksamheter skall förläggas och klagomålen är stora från det Nordöstra hörnet över att det Sydvästra tar resurser och verksamheter. En liknande utveckling riskerar givetvis att ske här.

Man kan även jämföra ekonomin och hur det har gått med vården i gamla Kristianstads län eller jämföra med Hallands läns landsting. Att upprätta många sjukvårdsnämnder som i princip skulle kunna vara de gamla landstingen skulle troligen ske. Att lovorda en region som Skåne ger en felaktig bild. I Skåne fanns förvisso ett folkligt stöd till en sammanslagning, och det finns en samhörighetskänsla bland skåningar. Men Region Skåne har stora problem i organisationen, dels med att veta vem som har ansvaret för olika hälso- och sjukvårdsfrågor, dels saknas kostnadskontroll över såväl drift som investeringar enligt revisionsrapporter. Detta på grund av att Skåne beroende på storleken varit nödgade att inrätta delregionala nämnder.

I Skåne är den stora drivmotorn Malmö- och Lundregionen. I vår region är den största drivmotorn i Stockholms län, ett län som inte föreslås ingå i denna region. När avståndet till Stockholm från många delar av den tänkta regionen är så pass stort att man inte kan dra nytta av den närhet till Stockholm som andra närmre delar har, är det rimligt att antaga att de mer perifera områdena vill ha, eller kommer att behöva, större resurser av till exempel infrastruktur, kollektivtrafik och lokal sjukvård. Kompensation för nödvändiga stöd och satsningar av dessa perifera områden kan därför förväntas bli nödvändigt.

Inget belägg för bättre regional utveckling

Vid ett regionbildande ges länen ett större ansvar för regional utveckling. Detta statliga stöd har kritiserats för att vara otillräckligt, inte heller har de nu hopslagna regionerna varit speciellt nöjda med det anslag de får ifrån regeringen för att klara den regionala utvecklingen. I stället sker regional utveckling på bekostnad av att skattemedel tas från sjukvården. Det finns inget heller i denna SOU som styrker att det per automatik blir bättre med stora regioner, att den regionala utvecklingen främjas samt att resultaten blir bättre. Ur ett europaperspektiv är det inte storleken på en region som avgör om den är välfungerande utan det styrs av andra parametrar.

Samarbete över länsgränser finns och fungerar väl.

Den vård som bedrivs idag, där det finns högspecialiserad vård på såväl riks- som regional nivå, fungerar väl och samordnas genom Regionvårdsnämnder. Genom detta förfarande får både de som köper tjänsten och de som säljer tjänsten kontroll på sina kostnader.

Det finns inget som tyder på att det skulle utföras varken bättre eller billigare vård bara för att befintliga länsgränser upplöses och en storregion bildas. Ingen region kan klara den högspecialiserade vården helt på egen hand så ett nationellt samarbete kommer fortfarande att behövas.

Idag strävar man mot att primärvården ska ta hand om patienterna i största möjliga mån och därav undvika behovet av slutenvård. Primärvården ska vara tillgänglig och nära medborgaren. I den föreslagna storregionen kommer beslutsfattandet vara väldigt långt ifrån medborgaren och närheten blir sämre till de politiker man vill kunna föra en dialog med. Lokalkännedomen kommer att försämrats avsevärt och det är ett problem att beslut i en storregion kommer att fattas på andra grunder än de speciella behov som kan vara lokala.

Således anser Västmanlands landsting att förslaget att slå samman Uppsala, Västmanland, Örebro, Södermanland, Dalarna, Gävleborg skall dras tillbaka och att Västmanland istället skall förbli en egen region med utvecklingsansvar så som skett i andra län, till exempel Halland och Kronoberg.

LF

2016-09-21

Organ Landstingsfullmäktige

Plats Fullmäktigesalen, Stadshuset, Västerås

Tidpunkt Onsdagen den 21 september 2016

§ 96 Yttrande över remiss från Finansdepartementet, Regional indelning - tre nya län

LTV 161047

Finansdepartementet har överlämnat delbetänkandet Regional indelning - tre nya län (SOU 2016:48) till Landstinget Västmanland för yttrande.

Ett förslag till yttrande har tagits fram. Remissarbetet har till viss del bedrivits gemensamt med de sex landsting som föreslås ingå i det kommande landstinget i Svealands län. Dialog har också förts med kommunerna i Västmanlands län och andra intressenter.

I ärendet yttrar sig

Denise Norström (S), Tomas Högström (M), Birgitta Andersson (C), Helena Hagberg (L), Maria Liljedahl (SD), Andreas Porswald (MP), Hans Jansson (V), Malin Gabrielsson (KD), Pernilla Rinsell (MP), Kenneth Östberg (S), Andreas Weiborn (M), Stephanie Bruksgård (M), Olof Walldén (S), Anita Lilja Stenholm (L), Barbro Larsson (C) och Gunnar Björnstad (M).

I ärendet yrkar

Denise Norström med flera yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Tomas Högström *med flera* (av protokollstekniska skäl benämns yrkandet i det följande som Tomas Högströms yrkande) framställer *tre yrkanden*: I *första hand* yrkas att förslag till beslut ska ha följande lydelse. 1. Landstinget Västmanland avvisar Indelnings-kommitténs förslag om bildande av en svealandsregion. 2. Landstinget Västmanland avvisar förslaget att region Svealand bildas med start 2019. 3. I övrigt överlämnas förslaget till finansdepartementet som Landstinget Västmanlands yttrande. I *andra hand* yrkas bifall till Moderaternas och Liberalernas gemensamma förslag till yttrande. I *tredje hand* yrkas bifall till Moderaternas förslag till tilläggsyttrande.

Denise Norström *med flera* yrkar avslag till Tomas Högströms tre yrkanden.

Birgitta Andersson *med flera* yrkar bifall till Centerpartiets förslag.

Helena Hagberg *med flera* yrkar bifall till Liberalernas och Moderaternas gemensamma förslag till yttrande.

Maria Liljedahl yrkar bifall till Sverigedemokraternas förslag till yttrande.

2016-09-21

Malin Gabrielsson yrkar bifall till Kristdemokraternas förslag till yttrande.

Sedan frågan väckts av Tomas Högström och Birgitta Andersson håller gruppledarna en kortare överläggning och enas om att samtliga partiers förslag till yttrande skickas med landstingsstyrelsens förslag vid ett eventuellt bifall till det förslaget.

Beslutsgång

Ordföranden föreslår följande propositionsordning. Tomas Högströms förstahandsyrkande (tre beslutsatser) ställs mot avslag. Därefter ställs proposition på övriga yrkanden: Denise Norström med fleras yrkande om bifall till landstingsstyrelsens förslag. Tomas Högströms andrahandsyrkande och Helena Hagbergs yrkande, bifall till Moderaternas gemensamma förslag med Liberalerna. Birgitta Anderssons yrkande om bifall till Centerpartiets förslag. Maria Liljedahls yrkande om bifall till Sverigedemokraternas förslag. Tomas Högströms tredjehandsyrkande, om bifall till Moderaternas förslag. Fullmäktige godkänner ordningen.

Ordföranden ställer Tomas Högströms förstahandsyrkande mot avslag och finner att fullmäktige avslagit yrkandet. Votering begärs.

Ordföranden föreslår följande omröstningsordning. Tomas Högströms förstahandsyrkande (tre beslutssatser) ställs mot avslag. Den som röstar för avslag röstar ja och den som röstar för Tomas Högströms förstahandsyrkande röstar nej. Fullmäktige godkänner ordningen.

Sedan ordföranden konstaterat att fullmäktige beslutat att avslå Tomas Högströms förstahandsyrkande, omröstningsresultat redovisas under rubriken nedan, återupptar fullmäktige beslutsgången. Ordföranden konstaterar att fullmäktige beslutat enligt landstingsstyrelsens förslag.

Omröstningsresultat

Bil

När omröstningen avslutas har ja fått 47 röster och nej fått 30 röster. Ingen av de 77 närvarande ledamöterna avstått från att rösta (0 frånvarande).

Fullmäktiges beslut enligt landstingsstyrelsens förslag

1. Förslaget överlämnas till Finansdepartementet som Landstinget Västmanlands yttrande.

Reservation

Mikael Andersson Elfgren, Stefan Bengtsson Svärd, Gunnar Björnstad, Stephanie Bruksgård, Maria Dellham, Silvana Enelo-Jansson, Thomas Högström, Jenny Landernäs, Fredrik Larsson, Tomas Martinsson, Asta Matikainen Lecklin, Mohammed Rashid, Carina Sjölund, Stefan Suvero, Andreas Weiborn, Anita Westin Brodd och Johan Widén (samtliga M), reserverar sig till förmån för Moderaternas yttrande.

Mikael Andersson Elfgren, Stefan Bengtsson Svärd, Gunnar Björnstad, Stephanie Bruksgård, Maria Dellham, Silvana Enelo-Jansson, Thomas Högström, Jenny Landernäs, Fredrik Larsson, Tomas Martinsson, Asta Matikainen Lecklin, Mohammed Rashid, Carina Sjölund, Stefan Suvero, Andreas Weiborn, Anita Westin Brodd och Johan Widén (samtliga M); Helena Hagberg, Ida Lindh, Lars Alderfors, Bengt-Åke Nilsson och Anita Lilja-Stenholm (samtliga L) reserverar sig till förmån för gemensamma yttrandet från Moderaterna och Liberalerna.

2016-09-21

Birgitta Andersson, Barbro Larsson, Magnus Ekblad och Gustaf Eriksson (samtliga C) reserverar sig till förmån för Centerpartiets yttrande.

Maria Liljedahl, Gunhild Kjellberg, Magnus Edman, Ragnhild Jansson, Jan Johansson, Börje Brandhill, Katarina Broman och Patric Sjölund (samtliga SD) reserverar sig till förmån för Sverigedemokraternas yttrande.

Protokollsanteckning

- Bil Pernilla Rinsell, Andreas Porswald, Andreas Almqvist, Sven Nilsson (samtliga MP) lämnar protokollsanteckning enligt bilaga.
- Bil Malin Gabrielsson, Joakim Widell och Tommy Engström (samtliga KD) lämnar protokollsanteckning enligt bilaga.

Paragrafens slut -----

Vid protokollet

Erika Hedlund, mötessekreterare

Justerat 2016-09-28

Glenn Andersson

Ordförande

Justerare

Birgitta Andersson

Ordförande

Malin Gabrielsson

Justerare

Att justeringen tillkännagivits på landstingets anslagstavla
2016-09-28 intygas:

Rätt utdraget intygas 2016-09-29

Erika Hedlund

Datum

2016-09-21

VOTERINGSRESULTAT ÄRENDE 12

Ärendemening:

Yttrande över remiss, Regional indelning tre nya län

Ja: 47 Nej: 30 Avstår: 0 Kvittade: Frånvarande: 0

Röstat Ja:

Andreas Almquist, Birgitta Andersson, Glenn Andersson, Mattias Bark, Per Carlesson, Roman Dostál, Annika Duán, Magnus Ekblad, Tommy Engström, Gustaf Eriksson, Anna-Karin Folkesson, Eva Fredell, Inga-Lill Frössman, Malin Gabrielsson, Helena Gustafsson, Arvid Hedeberg, Hans Jansson, Lena Johansson, Linnéa Landerstedt, Barbro Larsson, Robert Lennes, Tommy Levinsson, Ann-Kristin Lindgren, Annica Lindholm, Ann-Marie Lundin, Antonia Lundin, Michael Löfstaf, Marie Lönn, Karolina Myllergård, Sven Nilsson, Denise Norström, Fehmi Paulus, Mikael Peterson, Shpetim Pirraku, Aurora Pirraku Eriksson, Andreas Porswald, Pernilla Rinsell, Johanna Ritvadotter, Anders Rydell, Ulrika Spårebo, Karin Thorborg, Carina Vallin, Olof Walldén, Joakim Widell, Tove Winqvist, Kenneth Östberg, Barbro Östling

Röstat Nej:

Lars Aldefors, Mikael Andersson Elfgren, Stefan Bengtsson Svärd, Gunnar Björnstad, Börje Brandhill, Katarina Broman, Stephanie Bruksgård, Maria Dellham, Magnus Edman, Silvana Enelo-Jansson, Helena Hagberg, Thomas Högström, Ragnhild Jansson, Jan Johansson, Gunhild Kjellberg, Jenny Landernäs, Fredrik Larsson, Anita Lilja-Stenholm, Maria Liljedahl, Ida Lindh, Tomas Martinsson, Asta Matikainen Lecklin, Bengt-Åke Nilsson, Mohammed Rashid, Carina Sjölund, Patric Sjölund, Stefan Suvero, Andreas Weiborn, Anita Westin Brodd, Johan Widén

SOU 2016:48 Regional Indelning – Tre nya län

Särskilt yttrande från Kristdemokraterna i Västmanland

Större regioner – ett steg i rätt riktning

Kristdemokraterna i Västmanland stödjer inrättandet av färre och större regioner i Sverige. På det sättet minskar vi antalet administrativa gränser som många gånger har spelat ut sin roll. Dessutom behövs det en kraftig regional samhällsorganisation som kan möta framtidens utmaningar när det gäller tillväxt, sysselsättning, infrastruktur, kollektivtrafik och sjukvård.

Som yttrandet från Landstinget Västmanland redovisar finns skilda meningar i Västmanland mellan partierna.

Kristdemokraterna i Västmanland har förespråkat regionbildning mellan Uppsala, Sörmland och Västmanland och hade hellre sett ett förslag där Sverige delats in i ett större antal län än 6.

Föreslagna "Region Svealand" innehållande så många kommuner i ett så stort geografiskt område riskerar bli tungrott, leda till ökad byråkrati och att lokalkännedomen tappas. Därför svarar vi i första hand ja till större regioner snarare än till föreslagna "Region Svealand".

Kristdemokraterna i Västmanland anser att regionreformen ska ske samtidigt i hela landet, därmed är 2019 orealistiskt. Det är viktigare att reformen blir bra och rätt än att det går fort. Vi anser dessutom att utredningen borde tagit större hänsyn till och eventuellt kommit med förslag för de delar av landet där kommuner med stor sannolikhet kommer vilja tillhöra ett annat län i framtiden.

Infrastruktur, kollektivtrafik och EU

Kristdemokraterna anser att sjukhusvården på sikt ska förstatligas. Därför ser vi att det största värdet av mer jämstarka regioner främst handlar om att skapa bättre förutsättningar för smartare investeringar och system vad gäller infrastruktur och kollektivtrafik. Smartare på så vis att satsningarna blir bättre samordnade och mer strategiska när ett större geografiskt område samverkar, men också smartare ur ett miljöperspektiv. Smartare system behövs också vad gäller kollektivtrafikens biljettsystem. Länsgränserna sätter idag hinder för detta.

Större regioner innebär även en starkare röst inom EU och bättre möjligheter till förhandlingar gentemot staten. Idag finns en obalans i hur såväl de statliga som de europeiska medlen fördelas över landet.

Infrastruktur, kollektivtrafik samt medlen från EU är mycket viktiga förutsättningar för tillväxt, näringsliv, människors livskvalitet och miljöarbetet. Därför ska satsningarna fördelas jämt över landet och möjliggöra livskraft för framtiden såväl i stad som på landsbygd.

Jämlik hälso- och sjukvård

En av de viktigaste principerna för svensk hälso- och sjukvård är att befolkningen ska få vård på lika villkor. Trots det visar data från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) på oförsvarliga skillnader mellan olika landsting när det gäller medicinska resultat, tillgänglighet, följsamhet till nationella riktlinjer, läkemedelsanvändning, bemötande med mera. Det här visar att vården i Sverige inte är jämlik. I stället skiljer den sig åt beroende på var i landet man bor.

Den snabba medicinska utvecklingen gör att behovet av specialisering ökar. Allt fler behandlingar och operationer kräver ökad kompetens och resurser, att enskilda landsting kan driva den höga nivå av specialisering som krävs är inte sannolikt.

För att uppnå bättre kvalitet och en mer jämlik vård är Kristdemokraterna i Västmanland positiva till större och färre geografiska enheter som en väg till att sjukhusvården förstatligas.

Subsidiaritetsprincipen

Subsidiaritetsprincipen är en central del av den kristdemokratiska ideologin. Kristdemokraterna eftersträvar att beslut ska fattas på den mest ändamålsenliga nivån. Oftast innebär subsidiariteten decentralisering, men ibland att beslut flyttas till en högre nivå. Med större regioner kan vi mer ändamålsenligt klara finansiering av framtida infrastruktur, forskning och utveckling. Arbetsmarknad, integration och miljöinvesteringar kommer också att ställa krav på ökad samordning och regionalt ansvar.

Kristdemokraterna i Västmanland anser att storregionerna ska ges ett större ansvar gällande den regionala utvecklingen, dvs att ansvar ska flyttas från staten till regionerna.

Direktvalda organ

En regionindelning leder till att det regionala utvecklingsansvaret i större utsträckning överförs från indirekt valda organ till direktvalda politiska organ. Det ökar den regionala demokratin och ger ett tydligare ansvarsutkrävande. Det har även stor betydelse utifrån ett representativt perspektiv. Små partier har litet inflytande i de nuvarande indirekt valda organen, vilket skapar en demokratisk obalans.

Rätt utformat kan större regioner ge ett politiskt ledarskap med bred demokratisk förankring. Det kan även ge regionerna stark legitimitet att ta initiativ, samla regionala aktörer, och företräda regionen i överläggningar med staten och övriga myndigheter. Detta är av stor vikt för vårt ställningstagande.

Det beslut som riksdagen fattat om indelningsdelegering för de nya regioner som ej bildas 2019, är ett avsteg från den målbild som finns i förslaget och dåligt inte minst ur demokratisynpunkt. Vi anser att reformen ska ske samtidigt i hela landet. Det mest realistiska är 2023.

Kristdemokraterna i Västmanland anser att de förtroendevalda behöver vara tillräckligt många för att skapa en bred kontaktyta geografiskt. Samtidigt är det viktigt att beakta att beslut i kommande regioner ska fattas med hänsyn till hela regionens bästa, vilket är huvudanledning till att reformen ska genomföras.

Malin Gabrielsson (KD)
Gruppledare

**Protokollsanteckning från Miljöpartiet Västmanland angående betänkandet SOU 2016:48
"Regional indelning - tre nya län"**

Miljöpartiet delar synen att en ny regionindelning behövs, med färre och mer jämnstora regioner än idag. Vi ställer oss dock inte bakom indelningskommitténs förslag, utan anser att indelningskommittén ska uppdras att återkomma med ett nytt förslag med uppdraget att presentera en regionindelning med 8-9 nya regioner, och där utgångspunkten i högre grad är regional utveckling än specialiserad sjukvård. Detta är också helt i linje med kommitténs direktiv.

Miljöpartiet anser att regionindelningen i större utsträckning än i betänkandets förslag ska utgå från regional utveckling än sjukvård. Att utgå från förutsättningar för starkt, hållbart näringsliv som ger stabil regional ekonomi, och möjligheter till bra lokal/regional kollektivtrafik är också viktigare än invånarantal. Att lägga större vikt vid regional utveckling är särskilt viktigt om regionerna övertar mer ansvar för samhällsplanering från länsstyrelsen.

Vi anser att den nya regionindelningen även ska omfatta en överföring av makt och resurser från staten till regionerna vad gäller arbetsmarknad, kompetensförsörjning och infrastruktur, så att t.ex. beslut om underhållsåtgärder av mindre belopp fattas regionalt och arbetsmarknadsinsatser kan matcha regionala behov.

För den mer specialiserade sjukvården kommer ett gott och nära samarbete över regiongränser fortsatt att krävas, oavsett hur regionerna ser ut. En ökad och förbättrad samordning av mer specialiserad vård möter därtill endast en sida av vårdens utmaningar. Den andra handlar om ökande behov av samverkan och samarbete mellan sjukhus, hemsjukvård och primärvård, för att ge vård till den snabbt växande andel av befolkningen som behöver mycket och regelbunden kontakt med någon vårdgivare. Ju fler invånare och ju fler kommuner som ingår i storregionen, desto större är risken att samverkan med i synnerhet små kommuner brister, och individer faller mellan stolarna. Det vi kan vinna i samverkan nationellt, riskerar vi förlora mångfald i samverkan lokalt. Något mindre och fler nya regioner än vad indelningskommittén föreslår ger bättre förutsättningar att möta utmaningen kring den nära vården.

Ju större region desto större behov av organisation inom organisationen, exempelvis genom lokala nämnder som ansvarar för avgränsade geografiska områden. Effekten blir behov av mer samordning inom storregionen på flera nivåer gentemot enskilda kommuner, gentemot

geografiska organisationer inom regionen, mellan enskilda kommuner, såväl inom den lokala organisationen, som inom hela storregionen, samt mellan de geografiska organisationerna inom regionen. Därtill kvarstår behov av samverkan och samordning gentemot kommun och övriga storregioner. Vi ifrågasätter om den här utvecklingen gynnar invånarna i regionen.

Vi efterfrågar också en djupare analys av hur demokratin påverkas av den föreslagna regionindelningen.

I betänkandet föreslås vissa nya regioner bildas redan 2019. Miljöpartiet anser att detta endast är tänkbart om övergångslösningar kan säkerställas. Detta gäller i synnerhet LOV-avtal där vårdcentralernas uppdrag fastställs. Kan vi, och i så fall hur, under en tid behålla befintliga avtal i respektive nuvarande landsting om vi går samman och blir en ny organisation, där vi inte har rätt att behandla vare sig invånare eller utförare olika? Om vårdcentralernas uppdrag måste likställas i ett gemensamt LOV-avtal före regionbildningen är det stor risk att detta får mycket negativa konsekvenser för primärvården till följd av stora förändringar som ska genomföras på mycket kort tid.

Vi anser även att den nya regionindelningen ska genomföras samtidigt i hela Sverige och att detta ska samordnas med ny indelning för statliga myndigheter. Utan ett tydligt förslag om samtidigt genomförande av ny regionindelning, samordnat med indelning av statliga myndigheter, och ett säkerställande av övergångslösningar anser Miljöpartiet att en ny regionindelning inte kan träda ikraft förrän 2023.

Pernilla Rinsell (MP)

Andreas Porswald (MP)

Andreas Almquist (MP)

Sven Nilsson (MP)